

Vatan yagonadir,
Vatan bittadir!

2013-yil
1-aprel
N:13
(66918)

Tong Yulduzi

Gazeta 1929-yil 1-avgustdan chiqib boshlagan

O'zbekiston Respublikasi bolalar va o'smirlar gazetasi

ISSN - 2010-6092

«BAZAR - ART» KO'RGAZMA - YARMARKASI YAKUNLANDI

Bahadir MAMAJOVning suratlar.
O'QIRDOV Isolail

Poytaxtimizdagi Milliy san'at markazida an'anaviy «Bazar - Art! Bahor - 2013» ko'rgazma-yarmarkasi bo'lib o'tdi.

«O'zbekiston Madaniyati va san'ati forumi» jamg'armasi hamda rassomlar, san'atshunoslar va xalq ustalarining «Ijod» uyushmasi hamkorligida tashkil etilgan mazkur yarmarkada an'anaviy va milliy xalq amaliy san'ati, hunarmandchilik, kandakorlik, rassomlik, yog'och o'ymakorligi, kulolchilik kabi bobomeros hunarlarimizni ardoqlab kelayotgan qo'li gul usta-hunarmandlarning ijodiy ishlari namoyish etildi. Milliy an'analar, davomiyligi va zamonaviylik uyg'unligidagi ijodiy ishlarni, ayniqsa, yoshlarimiz katta qiziqish bilan tomosha qilishdi. O'n ikki yildan buyon an'anaviy tarzda o'tkazib kelinayotgan mazkur ko'rgazma doirasida «Ijod» uyushmasi direktori Elmira Ahmedova tashabbusi bilan tashkil qilingan «Qo'g'irchoq» studiyasining taqdimoti ham bo'lib o'tdi.

Mansurbek Quryazov boshchiligidagi «Jayhun» an'anaviy qo'g'irchoq teatri hamda «Katta qo'g'irchoqlar»ning maroqli tomoshalarini kichkintoylar hayrat va hayajon bilan tomosha qilishdi.

Bunday tadbirlar, o'sib kelayotgan yosh avlodni nodir san'at namunalari mazmun-mohiyatini chuqurroq anglashga, milliy an'ana va qadriyatlarimizni asrab-avaylashni o'rgatishga xizmat qilishi shubhasiz.

SEVIMLI QAHRAMONIMGA MAKTUB

5-sinf «Ona tili» darsligining 131-betidagi «Mustahkamlash darsi» topshirig'ini Xorazm viloyati, Hazorasp tumanidagi 2-umumta'lim maktabining 5-«V» sinf o'quvchisi Shohsanam Sobirova a'lo darajada bajardi. U o'zi sevgan badiiy asar qahramoniga yozgan maktubi orqali barcha tengdoshlarini ahillikka, ko'chat ekib, yurtimizni bog'u rog'larga aylantirishga undadi.

Shohsanamning ushbu maktubini respublikamizdagi barcha o'g'il-qizlar o'qishlarini juda-juda istardik.

Barnogul RAJABOVA,
ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Tengdoshingiz Shohsanamning sevimli qahramoniga yozgan maktubini 3-betda o'qiysiz.

Dilafuz XALILOVA

YAXSHI KITOB O'FTOBGA O'XSHAR

Saxiy quyosh iliq, huzurbaxsh nurlari bilan olamni yoritisa, mutolaa qalbimizni, tafakkurimizni, ong-u shuurimizni nurafshon qiladi, ma'naviyatimizni boyitadi. U qanday ko'rinishda bo'lmasin, kitob mutolaasimi, gazeta-jurnalmi, o'quvchi qalbiga ezgulik urug'ini sochadi.

Biz o'g'il-qizlarimizning bilimli, ilmi, salohiyatli bo'lishlari uchun qayg'uramiz. Ammo farzand tarbiyasida yana bir muhim jihat borki, usiz ta'lim-tarbiyamiz mukammal bo'lmaydi, nazarimizda. Gap nima haqida borayotganini anglagan-dirsiz?! Ha, yosh avlodning ma'naviy kamoloti haqida. Ularning ma'naviyatini boyitishda esa mutolaaning o'rni beqiyos.

Shuningdek, farzandlarimizning qanday kitoblarni o'qishlariga e'tibor qaratish ham juda muhim. «Faqat yaxshi kitoblarga o'qish, ma'nosini idrok etishga arzigulik: miyani duch kelgan kitoblar bilan oziqlantirish uni parvozdan mahrum etish, hatto nobud qilish, demakdir», deb yozgan donishlardan biri. Yaxshi asarni havoga, suvga, nonga qiyoslashimiz ham bejiz emas, albatta.

Zero, Yurtboshimiz «Adabiyotga e'tibor – ma'naviyatga, kelajakka e'tibor» nomli risolalarida ta'kidlaganlaridek, biz uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan bolalar adabiyotini rivojlantirishga alohida e'tibor berishimiz, mustaqil fikrlaydigan shaxsning shakllanishi, har qanday kitobxonlik, mutolaa madaniyati bolalikdan boshlanishini doimo yodda tutishimiz lozim.

Kuni kecha O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasida bo'lib o'tgan bolalar va o'smirlar adabiyoti kengashining hisobot yig'ilishida ham aynan ana shu dolzarb mavzu doirasida fikrlashildi. Uyushma raisi, O'zbekiston xalq yozuvchisi Muhammad Ali olib borgan yig'ilishda Xudoyberdi To'xtaboyev, Miraziz A'zam, Qambar O'tayev, Tursunboy Adashboyev, Anvar Obidjon, Erkin Malik singari taniqli bolalar adiblari ishtirok etib, kattalar adabiyotining poydevori bo'lmish bolalar adabiyoti xususida o'rinni fikrlar bildirishdi. **Ardoqli shoirimiz Abdulla Ripov jumladan shunday dedi:** «Bolalar adabiyoti kattalar adabiyotiga eltuvchi oltin zina vazifasini o'taydi. Uni farishtalar adabiyoti, desak arziydi. U hamma janrlarga tegishli bo'lgan mustaqil, katta adabiyotdir. Bolalar uchun asarlar yozish juda mushkul ish. Buning uchun ijodkorning o'zi bola qalbli inson bo'lishi lozim. Bir so'z bilan aytganda, bolalar adibi bo'lish uchun bolalar adibi bo'lib tug'ilish kerak...».

So'ngra, pedagogika fanlari doktori, professor Safo Matchon, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi, bolalar shoiri Abdurahmon Akbar bugungi bolalar adabiyoti, xususan, respublika bolalar nashrlari – «Tong yulduzi» gazetasi, «Gulxan», «G'uncha» jurnallari sahifalarida e'lon qilinayotgan she'r, hikoya va tarjima asarlari xususida atroflicha to'xtalib, 2012-yilda erishilgan

yutuqlar hamda oldinda turgan vazifalar haqida fikr-mulohazalar bildirishdi.

Ayniqsa, O'zbekiston xalq yozuvchisi Xudoyberdi TO'XTABOYEVning qimmatli fikrlari ayni muddao bo'ldi:

– O'z kuzatuvlarim, o'quvchilar bilan bevosita muloqotlarimiz jarayonida bolalarning so'z boyligi kamayib ketayotganiga guvoh bo'lib, bu holdan tashvishga tushaman. Bunga asosiy sabab bolalarbop, yaxshi, rang-barang kitoblarning kamligida, deb bilaman. Keyingi paytlarda, bolalar kitobdan ancha yiroqlashishdi, ko'proq kompyuterlarga bog'lanib qolishdi, «boyevik»larga qiziqishlari kuchliroq, degan e'tirozli fikrlar tez-tez quloqqa chalinadi. Agar bolalarga yoqadigan, yaxshi asarlar bersak, o'zlari mazza qilib o'qishadi, ularni majburlashning hojati ham yo'q, – deya ta'kidladilar jonkuyar ijodkorimiz.

Taniqli adibimiz Muhammad Ali, bolalar nashrlarida «Ustoz-shogird» an'analari davom ettirgan holda bolalar adiblari bilan ijodiy uchrashuvlar tashkil qilish, tahririyatlarga kelayotgan bolalarning ijodiy ishlarini shoir va yozuvchilar tomonidan sharhlash ezgu harakatlari samarasini oshiradi, deb o'ylayman, dedilar.

Xulosa o'rinda, nashrlardagi keng imkoniyatlar tufayli bundan-da kattaroq yutuqlarga erishish mumkinligi e'tirof etildi.

Anjumanning Xalqaro bolalar kitobi kuni arafasida o'tkazilishida ham o'ziga xos ramziy ma'no bor. Fursatdan foydalanib, taniqli bolalar ijodkorlarining kitobga oid fikr-mulohazalarini yozib oldik:

Anvar OBIDJON, O'zbekiston xalq shoiri:

– Uyni chiroq bilan yoritish mumkin, lekin kitob kirmagan uyni yorug'ligi sun'iylicha qolaveradi. Farzandlarimizning nafaqat uyi, balki yo'li ham yorqin bo'lib borishida kitobning o'rni nihoyatda katta.

Bolalarning kitob bilan yaqindan do'stlashib yashashlarini istar edim.

Tursunboy ADASHBOYEV, atoqli bolalar shoiri:

– Nabiralarimizni zamonaviy texnologiyalar, internetning salbiy jihatlardan muhofaza qilishimiz kerak. Buning uchun ularning fikrini charxlaydigan asarlar yaratishimiz zarur. Xudoyberdi To'xtaboyev, Anvar Obidjonning asarlariday kitoblar ko'p bo'lsa, ayni muddao bo'lardi.

O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi qoshidagi Bolalar va o'smirlar adabiyoti kengashi raisi, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan jurnalist Ashurali JO'RAYEV yig'ilishda bildirilgan fikr-mulohazalarni umumlashtirib, jumladan shunday dedi:

– Kengashimizning yillik hisobotlari hamisha sermazon va bahs-munozaralarga boy bo'lgan. Bu yil ham yig'ilishda adabiyotimizning zahmatkashlari, bolalar adabiyotining fidoyi ijodkorlari faol qatnashdilar. Ma'ruzalar sermazon va teran bo'ldi. O'tgan yili yaratilgan asarlarga xolisona baho berildi. Ayniqsa, ma'ruzachilarning bolalar prozasi kamayib ketayotganligi, kuyunchaklik bilan ta'kidlab o'tdilar. Ayrim ma'ruzachilarning bolalar she'riyatiga bir yoqlama baho berganliklari bahsli fikrlar aytilishiga sabab bo'ldi.

Bolalar va o'smirlar adabiyoti kengashining bu yilgi yig'ilishida bolalar nashrlari – «Tong yulduzi» gazetasi, «Gulxan», «G'uncha» jurnallari faoliyati ham atroflicha tahlil qilindi. Eng muhimi, ushbu bolalar nashrlarida erishilayotgan yutuqlarga ijobiy baho berildi. Shuningdek, qilinishi lozim bo'lgan vazifalar yuzasidan taklif va mulohazalar aytildi. Xullas, kengash o'tgan yili o'z rejasiga kiritgan masalalarni to'liq bajardi. Navbat 2013-yil rejalariga! O'ylaymizki, kengashning qizg'in faoliyati tufayli bolalar va o'smirlar ijodini o'rganish, seminarlar tashkil qilish va ularning asarlarini matbuotda, kitob holda chop etishga ko'maklashish asosiy maqsadimiz bo'lib qoladi.

Erkin MALIK, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan jurnalist, bolalar yozuvchisi:

– Bolaligimizda kimning badiiy kitobi ko'p bo'lsa, o'sha bola eng hurmatli, eng boy bola hisoblanardi. Biz o'sha bolaning uyiga borib, bittamiz o'qir, boshqalarimiz

tinglar edik. Esimda, Zayniddin ismli o'rtog'imizda «Bo'ysunmaganlar» nomli kitob bor edi. Uning tili juda og'ir edi. U kattalar uchun yozilgan ekan. Biz 5–6-sinf bolalarimiz. O'qiydigan boshqa kitob bo'lmagan uchun o'sha kitobni o'qib tugatganmiz.

Bugungi bolalar kitoblar «dengizi» ichida yashayotgandek. Lekin undan qanchalik foydalanyapmiz, qanchalik qadriga yetyapmiz, hamma gap shunda!

Ustoz ijodkorlarimizning qimmatli fikrlari, taklif va mulohazalari asosida bugungi o'quvchilarimizni Quddus Muhammadiy, Zafar Diyor, Hakim Nazir, Tolib Yo'ldosh, Po'lat Mo'min kabi bolalar adiblarining keksa avlod vakillari ijodi bilan tanishtirib borishni, tahririyatimizda bolalarning sevimli shoir va yozuvchilari ishtirokida davra suhbatlari, mushoiralar tashkillashtirishni, o'quvchilarning ta'til kunlari arafasida «Kim ko'p kitob o'qiydi?» nomli tanlov e'lon qilishni rejalashtirib oldik.

Feruza JALILOVA

JAMIYAT KO'ZGUSI

Dunyoda shunday bir kasb borki, uning egalarini har qancha maqtasak, ozdek tuyulaveradi. Bu o'qituvchilik kasbi. O'qituvchi shunday zotki, uning sabog'ini olmagan inson barkamol bo'la olmaydi. Barkamol avlodni tarbiyalash uchun esa ustozdan kuchli bilim, metindek bardosh, o'tkir nigoh, cheksiz mehr talab etiladi. Ular har jihatdan shogirdlariga ibrat bo'lishlari lozim. Bejizga «O'qituvchi – jamiyat ko'zgusi», deyilmaydi.

Ana shularni teran anglagan intiluvchan ustozlardan biri Uchtepa tumanidagi 197-umumta'lim maktabining boshlang'ich sinf o'qituvchisi Mavjuda Arifjonovadir. Bir necha yillardan buyon yoshlarga bilim berish bilan birga, boshlang'ich ta'lim uslub birlashmasiga rahbarlik qilib kelayotgan ustozni doimo o'quvchilari davrasida uchratasiz. Yaqinda u rahbarlik qilayotgan 4-«G» sinf o'quvchilari Navro'z bayramiga bag'ishlab tadbir

o'tkazishdi. Kichkintoylar yodlagan she'rilar, kuylagan qo'shiqlar atrofda qilargalarga quvonch ulashdi.

Ha-ya, yaqinda bu sinf o'quvchilari Zahiriddin Muhammad Bobur bobomiz tavalludiga bag'ishlab tuman miqyosida o'tkazilgan tadbirda qatnashib, nafaqat sinf, balki maktab sha'nini ham himoya qildilar. Faxrli o'rinni egallab, ustozlarini, otanalarini birdek quvontirdilar.

Tadbirlar tadbirlarga ulanib, o'quvchilarning zavqini yanada oshirdi. Buning uchun esa ustoz Mavjuda opadan barcha birdek minnador. Baxtimizga sizdek ustozlar bor bo'lishsin, deyishadi shogirdlari.

O'z muxbirimiz

QISHLOG'IMIZDA MUZEY BO'LSAYDI...

Bir kuni sinf rahbarimiz Dilbar opa Ahmedova tarbiyaviy soatda poytaxtimizdagi tarix, san'at, tabiat muzeylari haqida gapirib berdilar. Shunda biz, qishlog'imizda ham muzey bo'lishi mumkinmi, deb so'radik. Bir paytlar qishlog'imiz markazi – Yo'g'ontepa mahallasida katta muzey bo'lgan ekan. Qandaydir sabablarga ko'ra, shunday maskan yopilib ketibdi.

Qishlog'imiz tarixiga oid mo'jazzina muzey tashkil qilinsa, ayni muddao bo'lardi. Uni turli ma'lumotlar bilan boyitishga biz ham ko'maklashardik.

Fayzullo XOLXO'JAYEV,
Toshkent viloyati, Yangiyo'l
tumanidagi 57-maktab o'quvchisi

SEVIMLI QAHRAMONINGA MAKTUB

(Boshi 1-betida)

Sevimli adibimiz Asqad Muxtorning «Po'latjon yuz tup ko'chat ekmoqchi» nomli she'ri qahramoni Po'latjon, assalomu alaykum! Qalay, yaxshi yuribsizmi? O'qishlaringiz, sog'liklaringiz yaxshimi? She'rmi o'qib, sizday aqlli, oqibatli, serg'ayrat tengdoshim borligidan faxrlanib ketdim. Hazrat bobomiz Alisher Navoiy yozganlaridek, kimki o'zgalarga biror naf yetkazsa, bu naf, avvalo, uning o'ziga yetgan bo'lar ekan.

Qayerda ahillik bo'lsa, o'sha yerda unum, baraka bo'ladi. Insonlar bir-birlarini qadrlaydilar, bir-birlariga foydalar tegadi. Zero, donishmandlarimiz «Ahil ishlang, ish unar, har mushkul oson bo'lar», deganlar. O'zbekistonimizning gullab yashnayotgani, obodligi ham ahilligimizdandir. Yurtimiz kelajagi bo'lgan biz yoshlar Vatanimizni bundan-da obod qilishga, go'zal yurtga aylantirishga o'z hissamizni qo'shishimiz lozim.

Po'latjon, biz sinfdoshlarim bilan sizdan o'mak olib, bir yoqadan bosh chiqarib, erta bahordanoq maktabimiz atrofiga, bo'sh yerlarga siz kabi ko'plab mevali va manzarali ko'chatlar ekishga qaror qildik.

O'ramizda siz kabi «Po'latjonlar» ko'payishini niyat qilib quluvchi do'stingiz:

Shohsanam SOBIROVA

«OLTINSOCH VA UCH AYIQCHA» NAMANGANDA

Mamlakatimiz maktablarida o'quvchilarga xorijiy tillarni o'rgatish borasida keng qamrovli ishlar olib borilmoqda. Ularning til o'rganishlarini yengillashtirish maqsadida noan'anaviy dars usullaridan foydalanish esa yaxshi samara bermoqda.

Kuni kecha Namangan viloyat Xalq ta'limi boshqarmasi tasarrufidagi 3-Davlat ixtisoslashtirilgan maktab-internatda ham ana shunday mashg'ulotlardan biriga guvoh bo'ldik. Mazkur bilim maskanida ta'lim olayotgan oltinchi va sakkizinchi sinflarning o'quvchilari ingliz tilidan olgan bilimlarini ustozlari, otanalar va tadbirga tashrif buyurgan mehmonlar oldida namoyish etdilar.

O'quvchilar tomonidan ingliz rivoyatlaridan biri «Oltinsoch va uch ayiqcha» hamda taniqli yozuvchi Mark Tvenning «Kuchukcha va uch dollar» hikoyasi asosida sahnalashtirilgan bir-biridan qiziqarli sahna ko'rinishlari

ko'pchilikda katta qiziqish uyg'otdi. E'tiborlisi, tadbir faqat ingliz tilida olib borildi. Uning yakunida bunday ajoyib tadbir tayyorlashgan ustoz va shogirdlarning sa'y-harakatlari maktab ma'muriyati tomonidan alohida e'tirof etildi.

Anjumandan ko'zlangan asosiy maqsad esa o'quvchilarning xorijiy tillarga bo'lgan qiziqishlarini yanada oshirish edi. Nazarimizda ko'zlangan maqsad sari dastlabki dadil qadamlar qo'yilgan bo'ldi. Buni biz sahnadan ko'zini uzolmay, butun vujud bilan tomoshani berilib kuzatayotgan, ayrim tanish so'zlarini sahnadagi tengdoshlari ortidan qaytarib, talaffuz qilib ko'rayotgan bolajonlarning nigohlarida ko'rgandek bo'ldik.

Munira ABDULLAYEVA,
Namangan viloyati

Maktabga SIRK keldi

«Maktabimizga sirk keldi» degan e'lonni eshitgan Zangiota tumanidagi 66-umumta'lim maktabi o'quvchilari bir zumda tomosha o'tadigan zalni to'ldirishdi. Toshkent Davlat sirkidan kelgan mahoratli sirk san'ati ustozlari ajoyib tomosha ko'rsatishdi. Ara laqabli to'tiqushning o'rgatuvchisi buyurgan vazifani a'lo darajada bajarishi, maymunchaning tomoshalari, Lalita laqabli kuchukchani o'rgatuvchisi bergan savollarga javobi o'quvchilarga ma'qul bo'ldi. Ayniqsa, katta, qo'rqinchli ilonning o'rgatuvchi buyruqlariga so'zsiz bo'ysunishi yosh tomoshabinlarni hayratga soldi. Nafaqat bolajonlarga, balki ustozlarga ham bir olam zavq ulashgan bunday qiziqarli tomoshalar o'quvchilar qalbida jonzotlarga bo'lgan mehmi yanada oshiradi, degan umiddamiz.

Muzaffar AHMEDOV

Inson o'z oldiga katta maqsadlar qo'yib va ularga intilib yashashi kerak, deyishadi. Ayrim sinfdoshlarimning hech qanday maqsadsiz yurishlarini ko'rib ranjiyman. Masalan, Anvar ismli sinfdoshimizdan: «Qanday maqsading bor?» deb so'rasam: «Qo'l telefoni, velosiped olishni maqsad qilganman. Dadam, ikkita buzoqcha olib beraman, boqib katta qilsang, istagan narsangni olib beraman, deyaptilar. Menga hozircha shuning o'zi

yetarli», dedi. Men unga achinib ketdim. Anvar juda sho'x bola, darslarga qiziqmay, to'polon qilib, boshqalarni ham chalg'itadi. Demak, maqsadsiz inson nafaqat o'ziga, o'zgalarga ham zarar keltiradi. Shunday ekan, har birimiz hozirdanoq maqsad bilan yashaylik, unga erishish uchun puxta bilim olaylik.

Shahzodbek ALISHEROV,
Farg'ona viloyati, Rishton
tumanidagi 33-maktab o'quvchisi

Aks sado

«OQ KEMA» NI O'QIB...

Sevimli nashrimizning 6-sonidagi «Bu kitobni o'qing» rukni orqali biz kitobxon o'quvchilarga o'qish uchun tavsiya etilgan Chingiz Aytmatovning «Oq kema» asarini kutubxonadan topib, qiziqib o'qib chiqdim.

Qalblarni junbushga keltiradigan samimiy satrlar kitobxonni asar bilan chambarchas bog'laydi. Bobosi olib bergan qop-qora portfelini quchoqlab, xayolan maktab tomon yugurayotgan bolakayning havas bilan orzulari sari intilishi ko'z o'ngingizda namoyon bo'ladi. Quyosh suvga bosh ko'ygach, ko'l yuzasidagi ko'zni qamashtiruvchi olovli binafsharang yog'du ortidan intizor kutayotgan «Oq kema»siga xuddi baliqdek suzib borish, hech qachon diydor ko'rishmagan otasining bag'riga kirib, u bilan bandargohga ketishdek oppoq orzular bag'rida yashagan, qalbi pokiza, oliyjanob va sof hislarga makon bo'lgan

bolaning, shuningdek, onalari bo'lmish Shoxdor bug'uning enasoylik avlodlari tomonidan o'ldirilib, qabrlarini shoxlar bilan to'ldirib, gunohga botgan kishilarning taqdiri sizni befarq qoldirmaydi. Mazkur asarni o'qigan o'quvchi, albatta yuragiga, ko'ngliga haqiqiy ehtirolarni joylashiga ishonaman. Zero, kishilarning inson degan sharafli nomi, ming-minglab qo'y-qo'zilar egasi Bug'uboy avlodidan bo'lmish boylar bilan emas, balki qalbi chinakam mehr hissi bilan yo'g'rilgan, ma'naviyat bulog'idan sug'orilib, hur zamon-da pok va halol yashayotgan dillar bilan o'lchanishi hammamizga ayon. Aziz tengdoshlar, ushbu asarni shaxsiy kutubxonangizning bir chekkasiga joylab qo'ying. O'zingizga bo'lgan ishonchingiz susayganda, uni qayta mutolaa qilsangiz, irodangiz yanada mustahkam bo'ladi.

Rustam MALIKOV,
Toshkent viloyati, Parkent tumani

Gazetamizning shu yilgi 9-sonida «Sharq ziyokori» ziyosi» nomli maqola e'lon qilingan edi. Shundan so'ng tahririyatimizga Siz aziz gazetxonlardan ko'plab maktublar kela boshladi. «Sharq ziyokori» kitob do'konining respublikamiz viloyatlarida, tuman markazlarida ham filiallari bormi, degan savol ko'pchilik o'quvchilarimizni qiziqtirar ekan. «Sharq ziyokori» kitoblar markazi direktori Shavkat aka HAMZAYEV bilan uchrashib, shu xususda suhbatlashdik.

MA'NAVIYAT BULOG'I

- Shavkat aka, mazkur kitoblar markazi faoliyati haqida qisqacha to'xtalsangiz.

- «Sharq ziyokori» kitoblar markazida asosan «SHARQ» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasida hamda O'zbekiston Matbuot va axborot agentligi tasarrufidagi «O'zbekiston», «O'qituvchi», O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi Davlat ilmiy nashriyoti, Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uylarida, «Yangi asr avlodi» nashriyot-matbaa markazi va boshqa nashriyotlarda chop etilayotgan kitoblar sotiladi.

- Respublikamiz viloyatlarida ham «Sharq ziyokori» kitob do'konlari tashkil etilganmi?

- Albatta, «Sharq ziyokori» kitob do'konining poytaxtda 6 ta, respublikamizning barcha viloyat markazlari, shu jumladan, Qoraqalpog'iston Respublikasida 12 ta, jami 18 ta filiali mavjud.

- Bugungi kunda bolalar uchun nashr etilayotgan kitoblar haqida nima deya olasiz?

- Bugungi «Bolalar adabiyoti»ni besh-olti yil avvalgisiga bilan taqqoslaganimizda, ijobiy yutuqlar qo'lga kiritilayotganini ko'rishimiz mumkin.

Ayni paytda kitobxon bolajonlarimiz o'zlari qiziqqan turli mavzudagi kitoblarni o'qish imkoniga egalar. Bog'cha yoshidagi bolalarni maktabga tayyorlash kitoblari deysizmi, o'quvchilar uchun turli-tuman badiiy adabiyotlar, she'riy to'plamlar, jahon adabiyoti durdonalaridan bolalarbop tarjima asarlari, xullas, uning mundarijasi keng.

- Shavkat aka, yuqorida Siz har bir viloyat markazlarida bittadan kitob do'koni bor, dedingiz. Tuman markazlarida ham ana shunday kitob do'konlari faoliyatini yo'lga qo'yish mumkinmi?

- O'rinni savol berdingiz. Shu yil sohaga mahalliy tadbirkorlarni jalb etgan holda, har bir tumanda bittadan shunday kitob do'konlarini ochishni maqsad qilganmiz. Chunki bugungi bolalarimiz ilgama chanqoq, izlanuvchan, kitob mutolaasiga jon-dili bilan qiziqishadi. Zero, kitob - nur, ziyo, ma'naviyat bulog'i. Undan bahramand bo'lish insonni komillikka yetaklaydi.

- Mazmunli suhbatangiz uchun tashakkur.

Suhbatdosh Dilrom HOTAMOVA

XOTIRA MUSTAHKAMLIGI -

Tengdoshlarimiz orasida «Men ko'p mutolaa qilaman. Ammo ma'lumotlarni yodda saqlab qololmayman», degan shikoyatlarni eshitib qolamiz. Tabiiyki, xotira bilimning asosi hisoblanadi. Insonni boshqa jonzotlardan ajratib turuvchi jihat ham aynan yodda saqlashdir. Demak, xotira biz uchun buyuk xazina.

MUVAFFAQIYAT GAROVI

Buni yetuk faylasuf Afлотun o'z davrida anglab yetgan. Uning fikricha, inson 20 daqiqa ichida o'zlashtirganlarining yarmiga yaqin qismini unutadi, bir soat mobaynida esa o'rganganlarining o'ttiz foizini xotirasida saqlab qoladi. Inson o'rgan-ganlarini tez unutadi. Shuning uchun o'zlashtirilgan bilimni tez-tez tartibli ravishda takrorlab turish lozim. Agar takrorlab turilmasa, o'rganilgan ma'lumotlarning sakson foizi unutiladi. Ma'lumotlarga qaraganda, miyamiz 20 milliard hujayralardan iborat bo'lib, 86 million-gacha axborot va ma'lumotlarni saqlab qolish imkoniyatiga ega ekan. Bu degani, xotira sustligini inson mehnat va takrorlash bilan yengishi mumkinligini anglatadi.

Siz bunga nima deysiz?

MENDA BIR TAKLIF BOR

Chorak yakunida tarix o'qituvchimiz referat tayyorlashimizni aytdi. Mavzu bo'yicha qo'shimcha ma'lumotlar olish maqsadida kutubxonaga bordim. Kutubxonachi opadan kerakli kitoblarni oldim-da, ularni varaqlay boshladim. Qarag'ki, kitobning aynan menga kerakli muhim ma'lumotlar yozilgan sahifasi yirtib olingan ekan! Bu haqda kutubxonachi opaga aytganimda, kuyunib shunday dedi:

- Ba'zi bir o'quvchilar kitobni o'qib, o'ziga kerakli joylarini yozib olishdan erinishadi-da, osongina sahifani yirtib olib ketishadi. Narigi xonaga kirib, o'sha betdan nusxa olishsa ham bo'ladi. Ammo dangasalik qilishadi. Kitobning sahifasi yirtilganini boshqa o'quvchilar aytganidan keyingina bilib qolaymiz...

Bunday «kitobsevar» tengdoshlarimiz o'zlariga kerakli varaqni hech kimga sezdirmay yirtib olayotganlarida, bu kitobdan foydalanuvchi boshqa o'quvchilar haqida ham o'ylab qo'ysalar, yomon bo'lmasdi.

Xo'sh, bunday noxush holatlarga qanday chek qo'yish mumkin? Menimcha, kutubxonaning ko'zga ko'rinarli joyiga: «Kitobni yirtmang, jarima undiriladi!» degan yozuvlarni ilib qo'yish kerak.

Siz bunga nima deysiz, aziz tengdoshlar!?

Shohruh DAMINOV,
Andijon shahridagi 33-umumta'lim maktabining 9-«B» sinf o'quvchisi

mukammal o'rganishdir. Bir necha tillarni o'zlashtirgan odamning nutqi ravon, eshitgan ma'lumotlarni tez idrok etib, yodda saqlash qobiliyati yuksak bo'ladi. Chunki bir ma'lumotni bir nechta tillarda takrorlash uni miyaga muqim o'rnatishiga ko'maklashadi.

Tinimsiz izlanib, bo'sh vaqtni mutolaa bilan o'tkazadigan tengdoshlarimiz yuqorida keltirilgan muammolarni o'z bilimi, tafakkuri bilan yengishga qodir. Zero, biz buyuk ajdodlarimizga munosib avlod bo'lishga intilayotgan O'zbekiston farzandlarimiz.

Obidjon TURDIALIYEV,
Farg'ona viloyati, Bag'dod tumani

BIR TABASS'UM SABAB...

KELING, BIR KULISHAYLIK!

Menimcha, dunyoda xursandchilikni, hazil-mutoyibani, kulgini yoqtirmaydiganlar topilmasa kerak. Bular inson umrini uzaytirishini ham juda yaxshi bilamiz.

Qarangki, hazil-mutoyibaga moyillik kuchli bo'lgan ko'pgina davlatlarda kulgi kuni bayram sifatida nishonlanar ekan. Ma'lumotlarga qaraganda, bu kun dastlab qadim Rimda paydo bo'lgan ekan. Ba'zi taxminlarga ko'ra esa qadim zamonlarda Neapolitaniya qiroli xalqi uchun bayram dasturxonini yozibdi. Undagi baliqdan tayyorlangan taom qiroлга xush yoqibdi va har yili shu kuni aynan shu baliqdan taom tayyorlab berishlarini buyuribdi. Ammo kelasi yil qiroл oshpazlari baliqning ushbu turini topa olishmabdi. Tavakkaliga boshqa baliqdan taom tayyorlab, qiroлга olib kelishganida, uning holatidan ajablanishibdi. Ya'ni, qiroл vaziyatni sezgan bo'lsa-da, oshpazlarining holatidan chiqib ketishga harakat qilishganini, xavotirda ekanliklarini ko'rib, kulib qo'yibdi. Barchaning yuziga tabassum yugurib, bu kun bayramga aylanib ketibdi.

Fransiyada esa shu kuni hatto gazetalarda, Eyfel minorasi boshqa shaharga ko'chiriladi, degan qaltis hazillar uyushtirilgan ekan.

Hazil-mutoyiba yaxshi albatta, lekin har narsaning me'yori bo'lgani tuzuk. Zero, kulgi insonlarni ranjitib qo'yishi emas, kayfiyatini ko'tarishga xizmat qilmog'i lozim.

Gulzoda ISLOMOVA,
Toshkent shahar, Hamza tumanidagi
226-maktabning 9-sinf o'quvchisi

— O'g'lim, dorini ichish judayam oson. Sen «Dori shirin, dori shirin», deya o'zingni ishontr, — dedi onasi betob bo'lib qolgan o'g'liga.

— Undan ko'ra, o'zimni «Dorini ichdim, dorini ichdim», deb ishonтира qolay...

— Amakijon, sizga katta rahmat, bayramda sov'ga qilgan surnayingiz menga rosa asqotyapti.

— Juda xursandman, mazza qilib chalyapsanmi?

— Yo'q, uni chalmagin deb, dadam bilan onam har kuni pul berishyapti.

Zubayda MAMATQULOVA tayyorladi

Quvnoq she'rlar

AYIQPOLVONNING DEGANI

Bir o'kirsam, hayvonlar
Ta'zim qilib keladi.
Faqat tulki qornini,
Ushlagancha kuladi.

Biladi, tutolmayman,
Bir yamlab yutolmayman...

AQL VA SOQOL

Echki to'kdi bo'yoqni,
Rosa yedi tayoqni.
Kuchuk boshin qashladi,
Nasihatin boshladi:

— Hoy, Echkivoy, bilib qo'y,
Hayot emasdir o'yin.
Soqol bo'lgani bilan,
Aql bo'lmasa qiyin.

Odina QULMURODOVA,
O'zDJTU talabasi

TULKINING PANDI

Katak emas, qafas bu,
Qanday og'ir xiyonat.
Dilim qattiq og'ridi,
Bormi axir diyonat?!

Qarab tutolmayman, yo'q
Vijdonim qiynar meni.
Ochish yo'lini ko'rsat,
Chiqarib qo'yay seni.

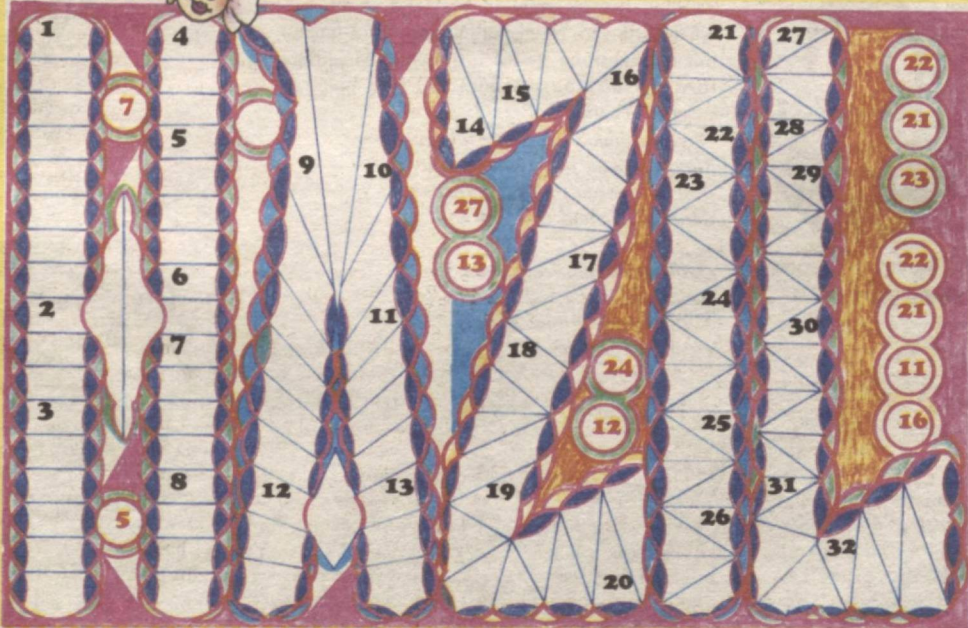

Bo'yiga: 1. She'riy janr bilan boshlanuvchi poytaxtimiz viloyatidagi shahar. 2. Oltiariqni mashhur qilgan sabzavot. 3. Aqliy sport o'yinidagi ortga qaytmas askar. 4. Haftaning «shanba»siz kuni. 5. Jo'g'rofiya fanidan o'quv quroliga nomdosh ipak mato. 6. Mis-dagi o'tkazgich. 7. Bayram sayillarida bayramdan darak beruvchi sadoga nomdosh sabzi navi. 8. «Ko'z»li suv idish. 9. «Qand»li tarixiy shahar. 10. Muchal o'zgaradigan vaqt o'lchovi birligi. 11. Kosmosga parvoz qilgan it laqabi. 13. «Naql»da bor so'z.

Eniga: 2. Gapdon parranda. 9. «Oy»li suv yo'li. 12. Askiya ustasi taxallusidan: ... Buxor.

Zanjir holda: 14. Sichqondan qo'rqadigan yer yuzidagi eng ulkan jonivor. 15. Mo'jaz hajviy asarga nomdosh ayollar ismi. 16. Kulgimizning azaliy va doimiy qahramoni. 17. Barchada bor, bir-birini tanish,

«1-APREL» TOPSHIRIQLI KROSSVORD

chaqirish, yodga olishdagi vosita. 18. Xonadondagi jonli qopqon. 19. AQSHning zararkunanda qo'ng'izi bilan tanilgan shtati. 20. Shaxmat taxtasidagi ish jonivori. 21. Bilim manbaiga nomdosh shahar. 22. Ip mato nomini olgan tuman. 23. «Zar»li hunarmand. 24. Sportchining doimiy orzusi bo'lgan ko'rsatkich. 25. Respublikamizdagi «ov»li shahar. 26. Shoshilganda yetmaydi, kutganingda o'tmaydi. 27. Buyuk devori bilan ajralib turuvchi mamlakat. 28. «Yo'q»ning aksi. 29. O'quvchilar bilan birga ta'tilga chiqadigan jarangdor qurilma. 30. Ustalari ishlab chiqarib, do'konlarda sotiladigan «qizaloq». 31. Bo'ri quvib yetolmaydigan ekrandagi jonivor. 32. Taomga nomdosh daryo.

Endi shakl aylanalaridagi raqamlarni krossvord javoblaridagi birinchi harflar bilan almashtirish asosida topshiriqni hal eting. Bunda ulardan mashhur bolalar adibi Anvar Obidjon qalamiga mansub asar nomini bilib olasiz.
Foziljon ORIPOV hazillashdi

BAHORDAN RANG OLGAN SATRLAR

Yurtimiz bo'ylab borliqni yashnatib bahor kezmoqda. Yerdan qurt-u qumursqalar jonlandi. Dehqon ketmonini yelkaga olib, sog'inch sochilgan dalalari sari otlandi. Anhorlarning bo'ylarida anqib turgan yalpizlarga mahliyo bo'lib, qog'oz va qalamga iltijo qilib, ko'ngillar zavqini sochishga tutindik:

*Yalpiz suvga aytdi tushini,
Unga berdim ko'ngil qushini.
Bolam, qara, taqdir ishini,
Bahor meni qutlashga keldi...*

deya maysalar bilan shivirlashib, bolarilar bilan g'izillashib bol yiqqimiz keladi.

*Yo'llarimda gul sochar o'rik,
Anglamayman bu qanday ko'rik.
Bolariga bo'libman sherik,
Bahor meni qutlashga keldi...*

Sharqirab oqayotgan anhorlarning quvonchini qiyoslashga til o'ziz. Bizga kelayotgan, bahor nafasi ufurib turgan maktublarni jamlab, bahornoma tuzishga kirishdik. O'lkamizning turli go'shalaridan kelayotgan bahoriy nasimlarning eng sara, turfa rangli chechaklaridan guldasta yasab, siz aziz o'quvchilar hukmiga havola etishga oshiqdik.

Keling, siz ham guldastamiz iforidan bahramand bo'ling:

Jizzax viloyatidagi ko'zi o'ziz va zaif ko'ruvchi bolalar maxsus maktab-internatining 3-sinf o'quvchisi Po'latbek BOBOQULOV «Bahor» she'rida shunday yozadi:

*Ko'klam keldi bezanib,
Ariqlar suvga to'ldi.
Bog'-u rog'lar yasanib,
Yulduzlar chaqnoq kuldi.*

*Qanotida baxt olib,
Turna karvoni qaytdi.
Tebranishib daraxtlar,
Bahor qo'shig'in aytdi.*

Qashqadaryo viloyati, Kitob

tumanidagi 61-umumta'lim maktabining bir guruh ijodkor o'quvchilari ham bahordan ilhomlanib yozgan she'rlarini yo'llashibdi. Nozima RAHMATOVANing «Bahor yomg'iri» she'ri diqqatimizni tortdi:

*Yig'lab-yig'lab tinmaydi,
Bulutlarning galasi.
Domlasi boplab bugun,
«Ikki» qo'ygan chamasi...*

Shu maktabning 8-sinf o'quvchisi Shoirat TO'RAQULOVANing «Qishlog'im» nomli she'rida quyidagi satrlarni o'qiydiz:

*Bog'imizda bulbullar xandon,
Ozod elga aytar alyorlar.
Mard o'g'lonlar yashar bag'ringda,
Bir-biridan ajib dilyorlar.*

*Ey qishlog'im, ona makonim,
Sening bilan hayotim shodon.
Hayot zavqi har bir niholda,
Har maysada bo'lur namoyon...*

Navoiy viloyati, Xatirchi tumanidagi 65-umumta'lim maktabining 9-sinf o'quvchisi Ziyoda OLIMOVA «Bahor tashrif» nomli she'rini yo'llabdi:

*Bahoriy diqlik dillarga ko'chdi,
Quyosh ham bahordan asta ochdi so'z.
Borliqqa taralar ezgu nafasi,
Gullarni opichlab yugurdi Navro'z.*

*Qirlarda ochildi lolaqizg'aldoq,
Daraxtlar gulladi nur sochib oppoq.
Tog'larda qorlar ham chekinib ortga,
Hamal kelganini bildirdi yurtga...*

Toshkent viloyati, Angren shahridagi 14-umumta'lim maktabining 6-sinf o'quvchisi Asadbek XOLIQOV «Varrak» she'rida hali hech kim aytmagan yangi fikr ayta olgan:

*Uzoqlab ketadi varragim rosa,
Hademay nigohim ilg'amay qolar.
Muddao ham shudir, yulduzlar mening
Varakka bitilgan xatimni olar...*

Bekobod shahridagi 8-umumta'lim maktabi o'quvchisi Asror TURDIQULOVning «Lola» nomli she'rida ko'klamning tarovati quyidagicha ifoda etiladi:

*Tog'da lola ochildi,
Atri har yon sochildi.
Qir-adirlar jonlanar,
Alvon rangda tovlanar.
Zavqlanmasa bundan kim,
Uyda qolsin, mayliga.
Yuring, do'stlar chiqaylik,
Biz ham lola sayliga...*

Navoiy viloyati, Navbahor tumanidagi 14-umumta'lim maktabining 9-sinf o'quvchisi Mashhura NORMAYEVANing «Bahor» she'rida bahorga shunday ta'rif beriladi:

*Quyosh chiqar tabassum ila,
Moviyo ko'kada porlar kamaliga.
Bog'da zavqqa to'lib quvnashar,
Qizaloqlar sochi jamalak.*

*Qalb shodlikdan raqsga tushar,
Sen zaminga bo'lasan tumor.
Muhabbatim dilimdan toshar,
Opam bo'lib qolasan, bahor.*

Xorazm viloyati, Urganch shahridagi 5-maktabning 2-sinf o'quvchisi Rasulbek KOMILOV «Singilcham» nomli she'rida singilchasing bahoriy kayfiyatini she'rga solibdi:

*Kichkina bir singilcham bor,
Tili judayam shirin.
Tongda chechak, gullarga,
Aytib chiqar dil sirin.*

*O'ynaydi Dilnoz bilan,
Qo'lda kichik soz bilan.
Bahordan zavq oladi,
Ko'rganlar lol qoladi.*

Farg'ona viloyati, Qo'qon shahridagi 12-umumta'lim maktabining 5-sinf o'quvchisi Sevara ABDUMANOPOVA «Boychechak» she'rida:

*Bahordan berib darak,
Unib chiqdi boychechak.
Sariq rangga burkanib,
Kulib chiqdi boychechak...*

deb yozsa, Qashqadaryo viloyati, Shahrisabz tumanidagi 51-umumta'lim maktabining 9-sinf o'quvchisi Farzona TOSHPOLATOVA:

*Hamma quilar bir-birin,
Yurtimga Navro'z keldi!
Quyosh sochmoqda nurin,
Borliq gullarga to'ldi.*

*Doshqozonda sumalak,
Dasturxonda rizq-u ro'z.
Ona zamin bag'riga,
Baraka sochdi Navro'z...*

deya Navro'zi olamga ta'rif beradi.

Shuningdek, farg'onalik Ma'murxon NE'MATOVA, qashqadaryolik Mohinur BO'RIYEVA, jizzaxlik Muhiddin MATNAZAROV, Umidbek ISMOILOV, surxondaryolik Iroda FAYZULLAYEVA, buxorolik Xursanoy HAMDAMOVA ham bahoriy diynomalar bitishgan. Biz barcha ijodkor o'g'il-qizlarimizga, gullardan rang olib yashash zavqi dilingizni tark etmasin, degimiz keldi.

AXTAMQULI

YANGI O'YINGOH- dagi ilk g'alaba

Xabaringiz bor, o'tgan yili poytaxtimizda muhtasham «Bunyodkor» sport majmuasi qurilib, foydalanishga topshirilgan edi.

Kuni kecha ana shu o'yin-gohda o'zbek futbol muxlis-lari orziqib kutgan dastlabki rasmiy uchrashuv o'tkazildi. 2014-yil Braziliyada bo'lib

o'tadigan futbol bo'yicha jahon chempionatiga yo'l-lanmani qo'lga kiritish uchun O'zbekiston milliy terma jamoasi Livan terma jamoa-

siga qarshi maydonga tush-di. O'ziga xos me'moriy uslubda bunyod etilgan ushbu muhtasham o'yin-gohdagi ilk o'yin futbol muxlis-lariga olam-olam zavq bag'ishladi.

Futbolchilarimiz o'yinning dastlabki daqiqalaridanoq tashabbusni o'z qo'llariga olib, raqib darvozasi oldida bir nechta xavfli vaziyatlarni yuzaga keltirishdi. Birinchi bo'lim futbolchilarimizning to'liq ustunligida o'tganiga qaramay, durang hisobi tanaf-fusgacha saqlanib qoldi. Ikkinchi bo'limda tajribali murabbiy Mirjalol Qosimov hujum chizig'ini kuchaytirish

maqsadida himoyachi o'rniga hujumchi Farhod Tojiyevni, yarim himoya chizig'iga Oleg Zoteyevni maydonga tushiri-shi o'z samarasini berdi. Mohir yarim himoyachimiz Odil Ahmedov tomonidan boshlangan navbatdagi hujum Server Jeparov tomonidan darvozaga to'p kiritilishi bilan yakunlandi. Futbolchilarimiz bu g'alaba tufayli o'n bir ochkoga ega bo'lib, guruhda yakka peshqadamga aylanib olishdi. Eng muhimi, Braziliyada bo'lib o'tadigan jahon chempionati sari yana bir muhim qadam tashlandi.

Yusuf ABDULLAYEV

YUTUQLAR KALITI

Men tahsil olayotgan kolleжда o'quvchilarning sport bilan shug'ullanishi uchun barcha shart-sharoitlar yaratilgan. Ayniqsa, sportning shaxmat-

shahka, tennis, basketbol, voleybol kabi turlari bo'yicha o'quvchilar tuman va respublika miqyosidagi musobaqalarda qatnashib, faxrli o'rinlarni egallab kelishmoqda. Quvonarlisi, ular orasida yurtimiz nomini xalqaro maydonlarda munosib himoya qilayotgan yosh iqtidor egalari ham bor.

Ayni paytda men ham sportning tennis turi bilan jiddiy shug'ullanib kelmoqdaman. Yaqinda tumanimizda tennis bo'yicha o'tkazilgan musobaqada

muvaffaqiyatli ishtirok etib, faxrli birinchi o'rinni egalladim. O'qituvchi va murabbiylarimiz e'tibori bizni yangi-yangi g'alabalar sari ruhlantiradi.

Malika JARILQASINOVA,
Qoraqalpog'iston Respublikasi, Kegeyli tumani Maishiy xizmat ko'rsatish kasb-hunar kolleji o'quvchisi

Bugungi kunda mamlakatimiz yoshlari orasida sport tobora ommaviylashib bormoqda. Ayniqsa, sport bilan shug'ullanuvchi qiz-larimiz safi yildan yilga kengayib borayotgani barchamizni birdek xursand qiladi.

Tengdoshimiz Zulfiya ismi jis-miga munosib, aqlli, ziyarak qiz. Sinfimiz, maktabimiz faxri bo'lgan bu qizning erishgan yutuqlariga havas bilan qaraymiz. U mana bir necha yildirki, sportning karate turi bilan jiddiy shug'ullanib, ko'plab yutuqlarni qo'lga kiritib kelmoqda. Tuman, viloyat va respublika miqyosida o'tkazib kelinayotgan turli nufuzli musobaqalarda munosib ishtirok etib, g'oliblikni qo'lga kiritdi. Har

SPORT - KAMOLOTGA YETAKLAR

safar musobaqalardan medal va Diplom bilan qaytib kelganida, uni quvonch va havas bilan qarshi olamiz. Ayniqsa, yil boshida Qashqadaryo va Sirdaryo viloyatlarida, Kattaqo'rg'on shahrida o'tkazilgan yirik musobaqalarda 1-o'rinni qo'lga kiritgani barchamizni xushnud etdi. Niyatimiz, Zulfiyaga o'xshagan iste'dodli, izlanuvchan, intiluvchan qizlarimiz safi kengayib boraversin.

Gulida SHAYMANOVA,
Samarqand viloyati, Oqdaryo tumanidagi 20-umumta'lim maktabining 9-«V» sinf o'quvchisi

NAFOSAT BAYRAMI

O'tgan haftada Namangan shahrida «Obod turmush yili-ga bag'ishlab 1996-2002-yil-larda tug'ilgan qizlar o'rtasida badiiy gimnastika bo'yicha O'zbekiston chempionatining saralash bosqichi musobaqalari o'tkazildi.

Namangan viloyat Madaniyat va sport ishlari boshqarmasi, O'zbekiston Bolalar sportini rivojlantirish jamg'armasining viloyat filiali, Namangan shahar Xotin-qizlar qo'mitasi hamkorligida tashkil etilgan musobaqalarda Namangan va Farg'ona viloyatlaridan jami yetmish nafar sportchi qizlar mamlakat chempionati yo'llanmasi uchun o'zaro kuch sinashdi.

Saralash musobaqalarida halqa va bulavada mashq bajarish bo'yicha guruh bahslarida Namangan shahri jamoasi birinchi, To'raqo'rg'on tumani vakillari ikkinchi va Norin tumani gimnastikachilari uchinchi o'rinni egalladi.

Turli yosh guruhlari bo'yicha o'tkazilgan yakka bahslarida farg'onalik Parizoda Xalilova, to'raqo'rg'onlik Madina Xo'jayeva, Diyora Mahmudjonova, namanganlik Shahrizoda Omonova g'olib chiqishdi va mamlakat chempionatida qatnashish huquqini qo'lga kiritishdi.

Shoh MUHAMMAD tayyorladi

MILLI JONZOTLAR KO'RGAZMASI

qit'alarida, Malayziya, Tailand va Xitoy davlatlarida uchraydigan kapalaklarning ko'plab turlarini uchratishingiz, qo'llaringizga, yelkalarigizga qo'ngan nozik mavjudotlar bilan esdalik uchun suratga ham tushishingiz mumkin.

Ko'rgazma pavilyonida bu jonivorlar uchun qulay sharoit yaratish maqsadida harorat, havo namligi bir maromda ushlab turilibdi. Ko'rgazmada g'umbaklarni yorib chiqayotgan kapalaklarni, ularning ilk parvozlarini ham kuzatishingiz mumkin.

Toshkentlik Marianna Sobirova xonadonida bir necha yillardan buyon ekzotik kapalaklar yetishtirib kelarkan. Nihoyat, o'z mehnatlarini aminaga namoyish etish maqsadida ko'rgazma tashkil qilibdi.

Agar siz ham mo'jizaviy kapalaklarni o'z ko'zingiz bilan ko'rish ishtiyoqida bo'lsangiz, muzey eshiklari siz uchun ham ochiq. Ko'rgazma 21-aprelgacha davom etadi.

LAYLO.

Suratlar muallifi: Zuhra NISHONOVA

Bolajonlar, orangzida nozikkina jussasini avaylab, guldin gulga ko'chib yuradigan kapalaklarni yaxshi ko'rmaydigan, ularning rang rang qanotlariga hayrat va havas bilan boqmaydiganlar topilmasa kerak. Tabiatda kapalaklarning juda ko'p turlari mavjud bo'lib, ayrim turlari «Qizil kitob»ga kiritilgan. Nega aynan kapalaklar haqida so'z ochganimizdan ajablanayotgandirsiz? Buning boisi bor.

O'zbekiston Davlat san'at muzeyida «Tabiat bizning umumiy uyimiz» shiori ostida «Jonli kapalaklar» ko'rgazmasi ochildi. Ko'rgazmada Janubiy Amerika, Afrika

ENG, ENG, ENG...

Aziz o'quvchilar! Orangzida o'simlik va hayvonot olamining turfa mo'jizalariga qiziqadigan o'quvchilar ko'plab topilsa kerak-a? Shunday bo'lsa, tabiatda uchraydigan ajayibotlar, dunyodagi eng katta jonzotlar haqidagi quyidagi ma'lumotlarimiz Siz uchun qiziqarli bo'ladi, degan umiddamiz.

Eng katta sut emizuvchi hayvon ko'k kit bo'lib, uning og'irligi 150 tonna, uzunligi 30 metrgacha yetadi. Bu bahaybat hayvon bir kecha kunduzda oz emas, ko'p emas, 2-4 tonna ozuqani paqqos tushiradi. Eng qizig'i, ko'k kitning tishlari bo'lmaydi, u faqat planktonlar bilan oziqlanadi.

Eng katta gul Raffleziya Arnoldi bo'lib, uni ilk bor Indoneziyaning Sumatra orolida Raffleziya va Arnoldi ismli olimlar uchratgani uchun gulni o'zlarining nomi bilan atashgan. Bu mo'jizakor gulning diametri xoh ishonang, xoh ishonmang, 1 metrga yetadi.

Eng katta qush Afrika tuyaqushi bo'lib, uning bo'yi 3 metrga yetadi. Og'irligi 100 kilogrammi tashkil qiladigan bu bahaybat qushning tuxumi ham kishini hayratga soladi. Ya'ni, Afrika tuyaqushlari 1409 gramm og'irlikdagi ulkan tuxumlar qo'yib, bola ochishadi. Eng qizig'i, Afrika tuyaqushi uzun va baquvvat oyoqlari yordamida soatiga 60-70 kilometr tezlik bilan yugura oladi.

Eng katta yong'oq beruvchi daraxt Seyshel orolida o'suvchi seyshel palmasidir. Bu noyob daraxtda yetiladigan yong'oqlar 13-25 kilogramm tosh bosadi. Bu yirik yong'oqlardan qandolatchilik, tibbiyot kabi ko'plab sohalarda keng foydalaniladi.

Eng katta toshbaqa dengiz toshbaqasi bo'lib, uning og'irligi 300 kilogrammi tashkil qiladi. Garchi, vazni og'ir bo'lsa-da, yerdagi «qarindosh»idan farqli o'laroq suvda o'zlarini ancha erkin va qulay his etishadi.

Nigora JO'RAYEVA

1-aprel – Butunjahon qushlar kuni

QUSHLAR – YER-U KO'KNI XUSHLAR

Bahor bortiqa o'z sepinis yoyganida tovarak-atrof chamanzorga aylanib ketadi. Quyoshning iltiq taftidan kuch olib, gullar qizg'os ochiladi. Qushtarning behisob galasi ko'kni qoplaydi. Mavsumiy o'zgarishlar ular uchun ozuqalarni yangilaydi, mo'hligni ta'minlaydi. Qushtlar havoda uchishga, yerda yurishga yaxshi moslashgan. Ularning ozuqaga ehtiyoji juda katta.

Sezgi a'zolari ichida ko'zlari juda yaxshi rivojlangan bo'lib, uchgan vaqtida tovarak-atrofni tez ilg'ab, o'ziga yo'l topa oladi.

SAYROQI QUSH

Fog' kaktligining tumshug'i va baquvvat oyoqlari qizil tuxda, bo'yni katta, lana huzulishi miqti, qanotlari qisqa bo'ladi. Bu esa uning tez va vertikal parvoz qilishiga yordam beradi. Shuningdek, u yaxshi yuradi va yugura oladi. Sayroqi qush xarxangoshlar, tog'da o'suvchi daraxt va butalar tagiga in qo'yadi. Fik qoyalar ham ular uchun juda qulay. Odatda bir yilda bir marta ko'payadi. Ko'payish davrida uyasida ikkistadan yigirmatagacha tuxum bo'ladi. Qish fasti qushtlar uchun og'ir kochadi. Buloq bo'yi va soyning qirg'oqlarida o'suvchi yashil o'simliklar ular uchun hayot manbai hisoblanadi. Ko'karib turgan o't-o'lanlar bilan kifoyalanishadi.

Abdulla SAIDOV tayyorladi

8

1-aprel 2013

Bosh muharrir
Feruza JALILOVA

TAHRIR HAY'ATI:
Bahodir G'ANIYEV,
Svetlana INOMOVA,
Jahongir MUSAYEV,
Murtazo SULTONOV,
Zoir ISAJONOV,
Sa'dullo TURSINOV
(Bosh muharrir o'rinbosari),
Feruza ADILOVA
(mas'ul kotib),
Zikrilla TESHABOYEV,
Quroqboy ERGASHEV,
Sobitxon TURG'UNOV

Navbatchi muharrir
Yusuf ABDULLAYEV
Rassom
Feruza MATYOQUBOV
Dizayner
Olovuddin ORIPOV
Musabhih
Nargiza ABDULLAYEVA

Manziliyimiz:
Toshkent shahri,
Navoiy ko'chasi, 30-uy.
Indeks: 100129.
Obuna indeksi: 198.
e-mail:
info@tongyulduzi.uz
www.tongyulduzi.uz
Tel: 244-63-08
Tel./faks:
(99871) 244-38-10

«O'zbekiston» NMIUda chop etildi.
Tahririyatga kelgan barcha qo'lyozmalar tahrir qilinadi, mualliflarga qaytarilmaydi.
Haftaning dushanba kuni chiqadi. Shakli A-3, 2 bosma taboq.
ISSN 2010-6092
Adadi - 86049
Buyurtma N: J 6778

Muassislar:
O'zbekiston Matbuot va axborot agentligi,
O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi,
«KAMOLOT» yoshlar ijtimoiy harakati Markaziy Kengashi,
«SOG'LOM AVLOD UCHUN» hukumatga qarashli bo'lgan xalqaro xayriya jam'armasi.

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
0208-raqam bilan 2007-yil
2-fevralda ro'yxatdan o'tgan.